

Oppdrag: Vågsallmenningen 16, Bergen, Hordaland. Arkeologisk tilsyn med gravearbeid for reparasjon av vannledning.

**Oppdragsreferanse: RA-sak 15/00238
NIKU prosjektnummer: 1020447**

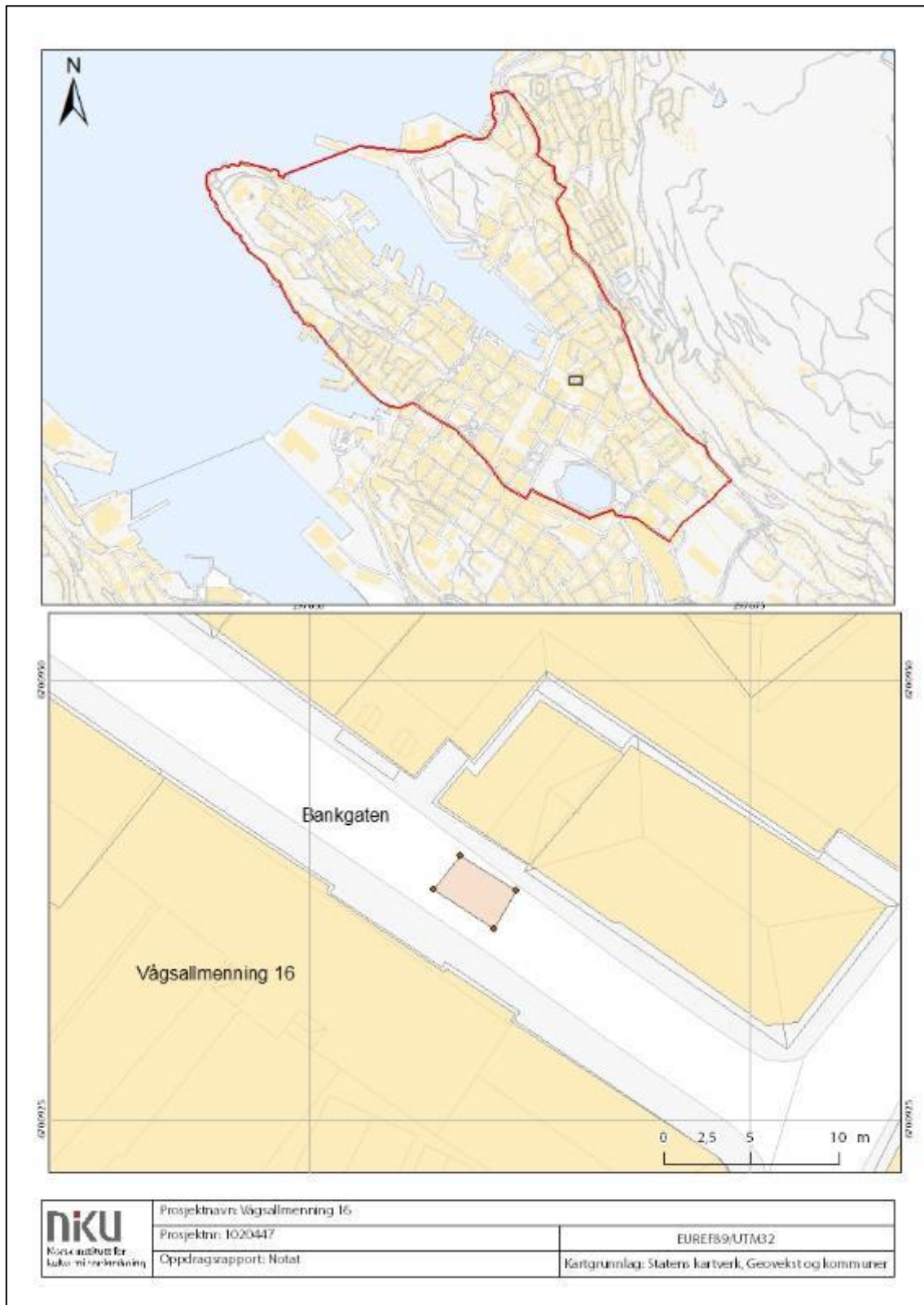
NOTAT FRA ARKEOLOGISK TILSYN MED GRAVEARBEID VED VÅGSALLMENNING 16, BERGEN

**Figur 1: Bunn og NØ-side i ferdig gravd grøft. I bunnen sees omtalte treplanker.
Foto: niku_ark_328124)**

Oppdraget gjaldt tilsyn med gravearbeid i forbindelse med reparasjon av stoppekran på vannledning tilknyttet adressen Vågsallmenning 16. Tiltakshaver er Vågsplassen eiendom AS. Utførende entreprenør og søker på vegne av tiltakshaver er Svein Boasson AS. Tilsynet ble utført av 10/2-15. Været var lett overskyet med litt regn, 6 grader.

Reparasjonsstedet lå i kobling mellom stikkledning og hovedvannledning i Bankgaten, i gaten utenfor nr. 6. Gatenivå er ca. 2 moh. Koblingspunktet var lyttet opp og merket på forhånd, men viste seg ved graving å ligge ca. 1 m lenger ut i gaten enn antatt. Grøften ble utvidet i retning SSV i løpet av gravearbeidet.

Figur 2: Oversiktskart som viser tiltakets plassering innenfor «Middelalderbyen Bergen».
Kartgrunnlag: Statens Kartverk, Geovekst.

Det ble åpnet en grøft ved Bankgaten 6, i gateretning VSV-ØNØ, 4 m lang og 2,7 m bred og opptil 1,2 m dyp. Veggene i grøften skrånet og bunnen målte ca. 1 x 1,5 m, med største bredde på tvers av gateretning. Vannledningsgrøften utgjorde grøftens ytre halvdel (mot midten av Bankgaten) og i hele grøftelengden. Overkant vannledning ligger på 1,15 m dybde. Det ble ikke gravd til bunns i denne, kun avdekket grus rundt stoppekran. Massene i grøftens SSV-profil er kun asfalt, grus/pukk og stein for veidekke, deretter grus i vannledningsgrøft. I motsatt halvdel er de øvre 0,7 m veidekke og oppbygging for vei, deretter ca. 0,3 m med omrotede kulturlagsmasser av humusholdig sand med innhold av stein, teglstein, keramikkrør, trebiter, biter av dyrebein, krittpepedeler etc. Under dette laget følger et ca. 0,1 m tykt lag med finere humusholdig sand med mye horisontalliggende treflis/trebiter. Det lukter sterkt av H₂S når det graves i massene. Gravingen stanses i nivå 1,15-1,1 m dybde (tilsvarende nivå ca. 0,9 moh) like over et nivå med horisontalt-liggende treplanker midt i grøften. Det er avdekket deler av to parallelle planker, i lengde 0,65 m. Hver planke er ca. 0,35 m bred og 5-8 cm tykk, de ligger i gateretning, parallelt med husrekken. I SSV er et evt. plankelag kuttet av vannledningsgrøfta. Ellers er ikke plankene avgrenset i noen retning. Det konkluderes med at tiltaket ikke har medført skade på automatisk fredet kulturminne, men at plankedekket som er registrert ved 1,15 m dybde representerer en overgang mot urørte kulturlag og trekonstruksjoner av etter-reformatorisk datering som både enten dekker intakte middelalderske strukturer eller er bygget gjennom disse.

Lagstratigrafi og nivå for treplanker samsvarer godt med funn gjort ved to tidligere grunnboringer for miljøbrønner NKMB5 i Bankgaten (Dunlop 2011) og VMB01 i krysset Skostredet/Bankgaten (Dunlop 2013). Treplankene tolkes som et eldre gatedekke. Ved de to nevnte borepunktene er det funnet treverk og stokker i nivåer fra 1,2 m (Skostredet) og 2-3 m dybde (Bankgaten/Vågsallmenningen), og dette kan sammen trolig tolkes som en eller flere større trekonstruksjon etablert med støttefunksjon ved utbygging/utfylling av den indre Vågsbunnen. I VMB01 er sikre middelalderske kulturlag dokumentert ved 2,4 m dybde (Dunlop 2013).

Det ble gjort funn av et keramikkskår med middelaldersk datering i omrotede masser, og tre skår (alle fra samme kar) av etter-reformatorisk steingods. Sistnevnte lå rett over treplankene.

Ved tilbakefylling av grøften er det rundt vannledning fylt noe sand som opprinnelig. På planker og kulturlag er det først lagt fiberduk, deretter fylt med stedlige masser opp til nivå over kulturlag. Fra ca. 0,7 m dybde er det fylt med sand, kornstørrelse 0-32 mm, deretter grus. Gjenfyllingsmetode er klarert med Riksantikvaren.

Koordinater for grøfteomriss er lagt inn i MABYGIS. Funnmaterialet er registrert med museumsnummer BRM1147 og er avlevert ved UiB, Universitetsmuseet, Middelaldersamlingen.

Koordinater:

Grøfteomriss, 11.02.2015, Page 1					
FID	Shape *	Id	z	POINT_X	POINT_Y
0	Point	0	0	297660,429997	6700935,80395
1	Point	0	0	297658,524994	6700939,98438
2	Point	0	0	297657,043324	6700938,02646
3	Point	0	0	297660,429997	6700935,80395
4	Point	0	0	297661,7	6700937,97354

Fotoliste:

Bilde nr.	Bilde dato	Motiv 1	Motiv 2	Sett mot	Fotograf
niku_ark_328121	10.02.2015 14:47:44	Oversiktsbilde åpen grøft	Planke midt i bilde	VNV	KLO
niku_ark_328122	10.02.2015 14:48:45	Grøfteprofil mot Bankgaten 6	Planke midt i bilde	NNØ	KLO
niku_ark_328123	10.02.2015 14:50:09	Nærbilde av planke i bunn av grøft		NNØ	KLO
niku_ark_328124	10.02.2015 14:52:24	Oversiktsbilde åpen grøft		SSV	KLO

Foto:

Figur 3: niku_ark_328121

Figur 4: niku_ark_328122

Figur 5: niku_ark_328123

Figur 6: niku_ark_328124

Litteratur:

Dunlop, A.R. 2011. Arkeologiske og geokjemiske undersøkelser av kulturlag fra Nedre Korskirkeallmenningen, Vågsbunnen, Bergen k., Hordaland fylke. – NIKU Oppdragsrapport 74/2011.

Dunlop, A.R. 2013. Vågsbunnen, Bergen. Rapport om arkeologisk undersøkelse av to naverboringer 2012. – NIKU Oppdragsrapport 64/2013.